

Communities that Care. De effecten van een gebiedsgerichte interventiestrategie voor de preventie van alcohol- en drugsgebruik en ander probleemgedrag onder jongeren in Nederland.

Alcohol- en drugsgebruik en ander probleemgedrag (geweld, jeugddelinquentie, schooluitval, tienerzwangerschappen en depressie/angst) zijn onder jongeren in de Nederlandse samenleving zorgwekkende fenomenen. Sinds 2000 is als antwoord op deze ontwikkeling in verschillende steden en wijken van Nederland de preventiestrategie CtC uitgezet. Inmiddels werken meer dan 20 steden en wijken met deze strategie. De evaluaties van deze strategie die tot op heden zijn uitgevoerd, lieten positieve resultaten zien. Echter, effecten konden nauwelijks worden aangetoond omdat in deze studies geen gebruik is gemaakt van controlesteden. Om verdere verbreding van deze strategie naar meer Nederlandse steden te legitimeren is dit effectonderzoek nodig. Dat gaat de komende jaren gebeuren.

Over Communities that Care

Communities that Care is een preventiestrategie die in steden en wijken wordt uitgezet om probleemgedrag onder jongeren te voorkomen en/of te verlagen. Over een langere periode en op een consistente wijze werken organisaties en instellingen samen om het doel (reductie van probleemgedrag) te bereiken. De interventie kent vier duidelijke uitgangspunten:

1. Gebruik van hetzelfde implementatie proces. Implementatie van CtC is een proces dat onder begeleiding over drie jaar wordt uitgezet waarna steden en wijken zelf verder kunnen werken. Op bepaalde momenten moeten bepaalde doelen zijn bereikt. Dit proces wordt ondersteund door speciale trainingen en technische begeleiding vindt plaats onder leiding van gelicenseerde trainers.
2. Gebruik maken van epidemiologische data. Onderzoek naar probleemgedrag en determinanten hiervan vormt de basis van deze preventiestrategie. Onderzoek naar prevalentie en analyse van de sociale context van de stad/wijk bepaalt wat nodig is om toekomstige successen te behalen. Met name gaat het hier om de inzichten in probleemgedrag, risicofactoren en beschermende factoren binnen de opvoedingsdomeinen gezin, school, individu/jongeren en wijk..
3. Het gebruik van effectieve programma's. Als duidelijk is wat er in een gebied aan de hand is (qua probleemgedrag, risicofactoren en beschermende factoren), is het belangrijk vervolgens hierop in te zetten met programma's die resultaten hebben laten zien (effectieve programma's). Met CtC wordt het gericht inzetten van effectieve programma's gestimuleerd.
4. Het gebruik van evaluaties: Met CtC wordt ook bevorderd dat steden en wijken meer gebruik maken van evaluaties. Niveaus van probleemgedrag, risicofactoren en beschermende factoren alsmede het gebruik van effectieve programma's worden met regelmaat zichtbaar gemaakt.

Over het effectonderzoek

Vanaf januari 2008 tot en met december 2011 zal ZonMW een experimentele studie naar de effecten van Communities that Care financieren. Deze studie is een samenwerkingsproject

van het Verwey-Jonker Instituut, de Vrije Universiteit en het Nederlands Jeugd Instituut. In deze studie zullen de resultaten en opbrengsten van de preventiestrategie CtC in vijf steden/wijken in kaart worden gebracht. Deze zullen worden vergeleken met vijf steden/wijken die niet met deze strategie werken ('care as usual'). In de studie staan de volgende onderwerpen centraal.

1. De effecten op trends in alcohol en drugsgebruik en ander probleemgedrag. De effecten en resultaten op het probleemgedrag van jongeren in bepaalde gebieden worden onderzocht alsmede de ontwikkeling van risicofactoren en beschermende factoren die aan probleemgedrag ten grondslag liggen.
2. De effecten van CtC op het niveau van samenwerking tussen instellingen, groepen en organisaties in de stad/wijk. Duidelijk wordt gemaakt wat er in de periode van de uitvoering van CtC gebeurt in steden en wijken die training en begeleiding krijgen en wat in steden en wijken die er niet mee werken.
3. De effecten in het gebruik van onderzoeksdata en het gebruik van effectieve programma's. Ook wordt onderzocht of de manier van werken in steden/wijken met de inzet van de strategie verandert.

Vanaf januari 2008 zullen er vijf paren van steden/wijken worden gezocht in Nederland. Van deze paren van steden/wijken zal er steeds één met CtC werken en één niet. Deze paren worden onder andere gekozen op basis van grootte van de stad of wijk, karakter (stad-platteland), inwoneraantal, demografische criteria (waaronder etniciteit), sociaal economische situatie, hoogte probleemgedrag. Gewerkt zal worden in steden/wijken tot zo'n 30.000 inwoners. Samen met enkele provincies en steden zal gezocht worden naar deze experimentele en controlesteden/wijken. Vergelijkbare gebieden worden gezocht en op basis van toeval wordt bepaald waar met CtC en waar niet met CtC wordt gewerkt. In principe maakt de preventiestrategie CtC het verschil in uitkomsten.

In de studie wordt gebruik gemaakt van enkele instrumenten die worden uitgezet onder jongeren van 12 tot 18 jaar (jongeren) en onder vertegenwoordigers van instituten en organisaties die met en voor jeugd werken (instituten en organisaties).

Onderzoek onder jongeren:

CtC-scholierenonderzoek: Met dit onderzoek zullen de effecten worden vastgesteld op studenten-niveau. Zowel in experimentele als in controle steden wordt hetzelfde CtC scholierenonderzoek afgenomen, en wel aan het begin van de strategie en aan het einde (pretest: 2008 en posttest: 2011). Een representatieve groep van jongeren (70% of hoger) wordt in beide gebieden onderzocht. In overleg met organisaties in steden en wijken zal het onderzoek worden uitgezet. Voor de kwaliteit van het onderzoek is betrouwbaarheid en validiteit van de vragenlijst van groot belang.

Jeugdpanel: 200 jongeren uit elk gebied (CtC en niet-CtC-gebied) wordt ieder jaar onderzocht met hetzelfde betrouwbare en valide CtC-scholierenonderzoek. Ontwikkelingen en effecten kunnen zo beter in kaart worden gebracht.

Locale indicatoren: van ieder gebied worden de objectieve data opgezocht die te maken hebben met probleemgedrag, risicofactoren en beschermende factoren. Alle steden en wijken beschikken hierover. Onderzoekers brengen de ontwikkelingen en trends hiervan in kaart.

Onderzoek onder instituten en organisaties:

Sleutel Informanten Interview: Van elke stad en wijk zullen 12 sleutelfiguren op twee momenten (2008 en 2011) worden geïnterviewd. Deze interviews gaan over de manier van werken, over de legitimatie van werken, over samenwerking en dergelijke. Uiteraard wordt gekeken of en op welke manier dit wordt beïnvloed door het gebruik van de strategie. Bij sleutelfiguren kan gedacht aan burgemeester, wethouder, commissaris van politie, schooldirecteuren, directeuren van gezondheids-, jeugdzorg- en welzijnsorganisaties.

Preventie en programma keuze: met de inzet van dit instrument wordt in kaart gebracht met welke programma's een stad/wijk werkt en welke worden ingezet om de ontwikkeling en opvoeding van jeugd te ondersteunen (2008 en 2011).

Alleen in de steden die mét CtC werken zullen nog twee specifieke instrumenten worden ingezet:

Doelen- en Stappen-onderzoek: Met de inzet van een speciaal ontwikkeld instrument wordt onderzocht of en in hoeverre de belangrijke Doelen en Stappen zijn gezet in het implementatieproces van CtC op lokaal niveau. Hiermee kan de mate van succes van implementatie worden bepaald (2008 en 2010).

Preventie Organisatie- interview: Ook dit instrument meet de implementatie op lokaal niveau. Het meet verschillende zaken die van belang zijn voor samenwerking, zoals bijvoorbeeld kennis over preventie, intern functioneren van het preventieteam, betrokkenheid van organisaties bij de uitvoering en efficiency en ondersteuning. Ook de obstakels die organisaties ondervinden worden hierbij betrokken (2008 en 2010).

Onderzoek van interventies op het niveau van steden en wijken is ingewikkeld en gecompliceerd. Om de resultaten van die experimentele onderzoek meer kracht te geven zullen de Nederlandse resultaten in een later stadium worden gecombineerd met resultaten van Amerikaans en Canadees onderzoek. Ook in deze landen wordt in deze jaren op vergelijkbare wijze en met inzet van dezelfde instrumenten onderzoek gedaan naar de effecten van deze gebiedsgerichte strategie.

Wat levert het deelnemende partijen op?

Het onderzoek naar de effecten van CtC zal de komende jaren worden gefinancierd door ZonMW. Alle activiteiten in de controlesteden (instrumenten om ontwikkelingen van jongeren te meten als mede de ontwikkelingen binnen organisaties en instituten) zullen uiteraard worden bekostigd. Met deze steden en wijken zullen afspraken worden gemaakt over de afname van de verschillende instrumenten. Inspanningen van steden en wijken hiervoor zullen tot een minimum worden beperkt en de onderzoeksgroep zal zich hierin zoveel mogelijk 'klantvriendelijk' opstellen. De experimentele steden werken uiteraard met de specifieke interventieactiviteiten van CtC (scholierenonderzoek, begeleiding en lokale projectleider). Deze zullen worden bekostigd door de provincies, steden of anderszins. Ook voor deze experimentele steden zullen de extra inspanningen voor betrokkenen tot een minimum worden beperkt.

Voor deze studie zal in eerste instantie samenwerking worden gezocht met provincies en steden die al eerder belangstelling hebben getoond voor verdere implementatie van CtC in hun gebied of daar al mee bezig zijn. Aan de uitvoering van CtC zullen wel strikte voorwaarden worden gesteld onder andere met betrekking tot kwaliteit. Ook met de controlesteden zullen

heldere afspraken worden gemaakt over de afname van onderzoeksinstrumenten. Tijdens de onderzoeksfase mogen controlesteden niet met de CtC-strategie starten.

Voor medewerking aan de onderzoeken ontvangen provincies en steden de na afloop de onderzoeksresultaten terug over effectieve werkwijzen alsmede inzichten van grote groepen jongeren in hun eigen gebied.

Daarnaast ontvangen de samenwerkende provincies en steden eventueel met betrekking tot de experimentele steden:

- technische ondersteuning van ervaren onderzoeksgroep;
- inzicht in de opbrengsten van de activiteiten in het eigen gebied;
- mogelijkheid van uitwisseling van ervaringen met andere gebieden;
- evaluatieve feedback voordat mogelijkwerwijs de activiteiten in meer gebieden worden ingevoerd;
- onafhankelijk onderzoek naar baten en kosten van de investering;
- nationale zichtbaarheid van gegevens.

Verwey-Jonker Instituut, Vrije Universiteit, Nederlands Jeugd Instituut

Contactpersonenonderzoek:

Harrie Jonkman en Majone Steketee
Verwey-Jonker Instituut
Kromme Nieuwe Gracht 6
3512 HG Utrecht
030-2300683

Onderzoeksbegeleidingsgroep Nederland:

Prof. dr. J.C.J. Boutellier
Prof. dr. P. Cuijpers
Prof. dr. C. Hosman
Prof. dr. J. Hox
Prof. dr. J. Junger-Tas
Prof. dr. T. van Yperen

Onderzoeksbegeleidingsgroep buitenland:

Prof. dr. B. Flynn (Canada)
Prof. dr. D. Hawkins (USA)
Prof. dr. J. Toumbourou (Australië)

D4142569.hj/mb;100908